

קווים ייחודיים לחברת המידע באירופה: דיון במדיניות המידע בעידן הדיגיטלי /

סולומון מיכל

תקציר:

אנו עדים לכך, שבעידן החדש בו אנו חיים, העידן הפוסט-מודרניסטי, המידע והידע הפכו, למעשה, להיות מקור הכוח החדש, מתוקף הפיכתם של המידע והידע למצרך Commodity, שהוא בעצם שירות. המידע הנו הבסיס לידע, והידע הוא הגילוי הפיזי של המידע.

אחת הסיבות לחוסר הקונסנזוס בהגדרת חברת המידע, מקורה בכך, שאכן אין הגדרה אחידה לחברת המידע. קבוצות חוקרים נוטות להגדיר את חברת המידע, ולהציב קריטריונים לבחינתה, בהתאם לתפיסת עולמם. ההגדרות הבולטות במחקר כיום, הן ההגדרות המציבות קריטריונים ותהליכים טכנולוגיים, חברתיים, תרבותיים, ופוליטיים. יתכן כי לא ניתן כלל להגדיר את חברת המידע בשלב זה, וכנראה שיש צורך ברטרופקטיבה, על מנת לבחון את חברת המידע. קשה למדוד ולהעריך את השפעות השינויים הטכנולוגיים על החברה, אך למרות חילוקי הדעות, ברור לכל, כי חברת המידע קיימת.

קיימת ההכרה, שיש צורך במדיניות אחידה וברורה, שתטפל בבעיות המתעוררות ותקבע קווים מנחים, הן בתחום החברתי תרבותי (כוללניות, לכידות, מידע נגיש ופתוח לכל, צמצום פערים חברתיים ולא הגדלתם, עלות השווה לכל כיש הן בתחום השירותים ואפשרות רכישת המיומנויות הדרושות, והן בתחום הציוד, הבטחת ואבטחת זכויות הפרט, וכ"ו), והן בתחום הטכנולוגי (שילוב יעיל בין כוחות השוק לבין הכוונה ממשלתית, פישוט התקינה בתחום הטלקומוניקציה וכ"ו).

בעבודה זו אבחן לעומק את מדיניות חברת המידע כפי שזו באה לידי ביטוי באיחוד האירופי. חברת המידע האירופית נגזרת מהמבנה, הפוליטיקה, והמדיניות של האיחוד האירופי, כשבמרכז המדיניות וההחלטות שהאיחוד מקבל, עומדת באופן בולט במיוחד, האוריינטציה הממקדת את טובת האזרחים – אזרחי אירופה – במרכז.

אופיו של הנושא הנחקר מחייב שימוש במתודולוגיה מורכבת: סקירה היסטורית של התפתחות האיחוד האירופי ומוסדותיו, מחקר איכותי וניתוח תוכן על מסמכי האיחוד האירופי, ובדיקת השתקפות ויישום המדיניות הכללית במדיניות ספציפית בשני נושאים נבחרים – חינוך ואיכות הסביבה.

בעבודה אתמקד בניתוח תוכן של מסמכים רשמיים (מסמכי מקור) של האיחוד האירופי. נבחרו המסמכים העיקריים העוסקים ישירות בנושא הנחקר, מסמכים מעצבי המדיניות – הקובעים מדיניות רחבה, ומתווים קווים כלליים עבור חברת המידע באיחוד.

שאלת המחקר המרכזית בעבודה זו היא:

האם חלו שינויים בהתפתחות מדיניות חברת המידע באיחוד האירופאי בשנים 1993-2002?

השאלה נועדה לאשש את ההשערה, כי חברת המידע באיחוד האירופאי עברה שינוי מתפיסה, שבה הטכנולוגיה במרכז, לתפיסה המשלבת בין תפיסה טכנולוגית לחברתית – שבה אזרחי אירופה במרכז.

ניתוח התוכן אשר התבצע על מסמכים מעצבי מדיניות חברת המידע באיחוד האירופאי מראה, כי אכן חלו שינויים במדיניות חברת המידע במהלך שנות ה-90.

ניתן לקבוע בביטוי, על פי ניתוח התוכן, כי השערה זו אכן מאוששת. מתוך המסמכים הנבדקים, עולה באופן ברור, כי במהלך שנות ה-90, חל שינוי בתפיסת חברת המידע באירופה, דבר שהביא לשינוי בהתייחסות, ובקביעת מדיניות חברת המידע, מדיניות אשר הפכה למדיניות, השמה דגש רב על היבטים חברתיים של חברת המידע, והשפעות השינויים הטכנולוגיים על אזרחי אירופה, מדיניות, הממקמת את אזרחי אירופה במרכז, והמשלבת, באופן ברור, בין תפיסה טכנולוגית, כלכלית, וחברתית.

לצורך עבודה זו, אגדיר את מדיניות חברת המידע כך:

תכניות רשמיות, שנועדו לממש סדרות מהלכים, המשלבים בין טכנולוגיה להיבטים חברתיים (האזרח במרכז), מתוך מטרה ליצור ולחזק חברה שיוויונית, צודקת, וטכנולוגית – למען הגשמת החזון האירופאי (חיזוקה הכלכלי של אירופה והיווצרות חברה כוללת אירופאית).

אין ספק, כי המחצית הראשונה של המאה ה-20 הייתה טראומטית מאד עבור אירופה. שתי מלחמות עולם אימתניות דחפו את עמי אירופה למחשבות אחדות: פתרונות דרך איחוד, והחלשת האלמנטים הלאומניים/מלחמתיים במדינות אירופה.

ניתן לראות, כי הניסיון (החיובי בעיקרו) של תהליך האינטגרציה באירופה, חיזק את הנטייה לשיתוף פעולה, בלא שהתבטלו, עקב כך, ההבדלים בין המדינות. כמו כן, קיימת מסורת חברתית משותפת בין מדינות מערב אירופה. אופייני לה, היא יצירת בלמי זעזועים חברתיים להשפעות של שינויים כלכליים, ושינוי שוק, על החברה.

התהליך האירופאי הייחודי מתאפיין בהיקף בו הוא משלב בין השכבה המקומית, לאומית, ועל לאומית, במסגרת תחום ספציפי.

בשל דרכי ההתפתחות וההיבנות של האיחוד האירופאי, איחוד שאינו מדינה, וכן לא ארגון בי"ל, אך בעל אפיונים המתאימים הן למדינה והן לארגון בי"ל, נוצר מבנה מוסדי ייחודי במינו.

ברור, שאכן לפנינו מערכת מורכבת במיוחד, אשר לה דרכי התפתחות היסטוריים ייחודיים, המשלבת מספר רב של שחקנים, אשר ביניהם אינטראקציה במספר רב של רמות, ובכל שלבי עיצוב המדיניות ותהליכי קבלת ההחלטות באיחוד האירופאי.

ניתן לומר, שהעיסוק של האיחוד האירופאי.

ניתן לומר, שהעיסוק של האיחוד האירופאי בחברת המידע נולד כתגובה, הן ליוזמות אמריקאיות, והן ליוזמות גלובליות בתחום זה. החששות האירופאיות הישנות עלו מחדש, כאשר הובן באירופה כי ארה"ב מזנקת לקראת חברת המידע, עלולה להשאיר מאחור את אירופה, ולהשתלט על סקטור התקשורת העולמי.

בתחום החינוך, בולטים במיוחד הפרוייקטים, המתקיימים במסגרת תכניות החינוך השונות, כמו פרויקט נטדייס, אשר בשילובו טכנולוגיות מידע ותקשורת, וכן מולטימדיה, למטרות תרבותיות, הכללות חברתית, סולידריות, ולכידות אירופית, וודאי את מטרות חברת המידע. ה-ECDL הינה אחת התכניות, אשר באמצעותה יכול כל אזרח לרכוש לעצמו מיומנויות טכנולוגיות, אשר יפתחו פתח בתחום התעסוקה והחברה, יחזקו את תחושת ההכללות, ויחזקו את לכידות אזרחי אירופה. מתוך בדיקת תחום החינוך באיחוד, יש לומר, כי ההשערה אכן מאוששת. הקשר בין מדיניות חברת המידע ומדיניות החינוך באיחוד האירופי, הנו קשר סימביוטי – מעגלי. חברת המידע לא תוכל להתקיים ללא מערכת חינוך, שתפקידה לחנך ולהדריך את אזרחי אירופה בשימוש בטכנולוגיות המידע והתקשורת, למען הכללות בחברת המידע, ולמען לכידות אירופית בכלל. מדיניות החינוך מותאמת לאתגרים, למטרות, ולשאיפות, כפי שמובאות במסמכים מעצבי מדיניות חברת המידע, וכן לפעולות לביצוע, אותן מציבים מסמכים אלה, שחלקן הדי גדול, הן פעולות בתחום החינוך.

ההשערה המרכזית בתחום איכות הסביבה היא, כי התייחסות האיחוד האירופי למידע וידע בתחום איכות הסביבה, נובעים מהתפיסה החברתית (האזרח במרכז) של האיחוד, ונעשה שימוש בטכנולוגיות חדשות, על מנת להתמודד עם האתגר של בעיות איכות הסביבה, מתוך מטרה, שהמידע ישמש בתהליך קבלת ההחלטות.

מדיניות חברת המידע האירופית משתקפת גם בתחום איכות הסביבה באירופה, בעיקר בהיבט שיתוף אזרחי אירופה בתהליכי קבלת ההחלטות בתחום איכות הסביבה – מטרה, שהיא וודאי אחד המאפיינים של חברת המידע בכלל, ובאיחוד האירופי בפרט.

הקמת הסוכנות לאיכות הסביבה, הינה ההתגלמות המושלמת כמעט, של חברת המידע. הסוכנות, שתפקידה לאסוף, לנתח, לקטלג, ולארגן מידע בתחום איכות הסביבה, והלביא מידע זה, דרך האינטרנט, לאזרחי אירופה, מתוך הכרה כי מידע=כוח, ומתוך רצון לשתף את אזרחי אירופה בתהליך קבלת החלטות מבוססות ידע בתחום איכות הסביבה, וודאי מיישמת את מטרות חברת המידע.

מס' מיון בספריה :
303.4833094 סול.קו תשס"ד

מס' מערכת בספריה :
569306